

OM VI PIVER eller synger, så lever vi i tider, hvor verdenssamfundet lægger mærke til, hvordan staterne behandler befolkninger, områder, mindretal og kulturer, som de har underlagt sig eller taget ansvar for. Vi ser det overalt i Europa. Det bliver noteret i rigernes karakterbog, hvis de tramper på mindretal.

Stater, der hovmodigt håner den stolthed, som mindretallene og de små befolkninger nærer for deres historie, sprog, way of life og håb om fremtiden, nyder med rette ringe respekt. Respekt står der derimod om stater, der lader mindretal og selvstyrende områder blomstre og udvikle sig på egne betingelser.

Den slags stater har der aldrig været mange af i Europa, men Norden har i tiden efter 2. verdenskrig tilnærmet sig en selvstyremodel, som især har været afprøvet inden for Det Danske Rige gennem »moderlandets« konstitutionelle og praktisk-politiske forbindelser til Færøerne og Grønland. Modellen har bl.a. udmærket sig ved en betydelig grad af reel selvbestemmelse og en god portion pragmatisme.

DEN DANSKE hjemmestyremodel, der med rette er blevet beundret internationalt, er nu i store vanskeligheder. Som Lise Lyck uden omsvøb påpeger i dette nummer, er Færøerne inden for et par år blevet hjemstøgt af en økonomisk og samfundsmæssig krise af rene østeuropæiske dimensioner. Håbet er væk, tilfiden til de færøske politikere er undergravet, landet går til i gæld, og store dele af den ungdom, der skulle sikre fremtiden, udvandrer.

En hel nation står over for valget mellem livslangt gældsslaveri eller eksil. At det kan forekomme i Norden er skræmmende.

Rivegildet er i gang både på Færøerne og i Danmark, og det vil fortsætte en rum tid endnu. Danske politikere er sure. Offentligheden er træt af flere bulletiner om nye milliardoverførsler til de vindblæste nordatlantiske øer. Kan de ikke styre sig selv og holde hus med deres økonomiske midler, må de ryge eller rejse. Og vil de ikke forlade Riget, må de finde sig i, at hjemmestyret bliver sat under syddansk administration, dvs. i praksis ophævet. Det er vist nok en træffende karakteristik af den brede danske holdning.

Men det er en farlig holdning, og den er uværdig for Danmark.

SELVFLØGELIG SKAL DER ryddes op i Færøernes interne misregimente. Færingerne må selv gå i spidsen og sikre sig, at man ikke igen lader stå til. Men der skal også kastes lys over de konstitutionelle uklarheder i forbindelserne mellem Riget og Færøerne, så at ingen kan være i tvivl om, hvem der har ansvar for hvad. Det har der hidtil været, og her må Danmark påtage sig en del af skylden. Så er det i grunden lige meget, om man i den bedste mening har villet give plads for fleksibilitet og sund pragmatisme.

Færøerne må holdes økonomisk flydende. Det indebærer at regningerne bliver betalt – af danske skatteydere. Hvem skulle ellers gøre det? Men det ville være udansk og unordisk at stille ydmygende betingelser eller sparke til nogen, der ligger ned. Det betyder især, at gæld som Færøerne og de færøske familier aldrig har udsigt til at kunne indfri, må afskrives. Hvad er der opnået ved at lade færingerne hænge på en gæld, der medfører, at de aldrig rigtig kan komme i gang med at genrejse deres samfund, og som vil gøre dem til evige klienter i København?

FÆRØERNE ER IKKE et almindelig dansk amt. Det er en nation med sin egen kultur og historie, og der er ingen repræsentative færøsk folkeforsamling, der nogen sinde har bedt Danmark om at komme.

Men Danmark er kommet – i for mange hundrede år siden. Danmark har derfor også et ansvar for, at Færøerne får chance for at starte på en frisk. De tusinder af færinger, som nu prøver at slå sig igennem i Danmark, skal være lige så velkomne som alle andre danske borgere, også til at blive og opbygge et liv her. Men det er på Færøerne, der er brug for dem, eller burde være det.

Det Danske Riges anseelse og evne til at tale med vægt i internationale forsamlinger står på spil.

hed

Blaðið Nord Revy: Danmark má avskriva føroyska skuld:

Eisini danir ábyrgd av at Føroyar kunnu byrja av nýggjum

-Færøerne må holdes økonomisk flydende. Det indebærer at regningerne bliver betalt - af danske skatteydere. Hvem skulle ellers gøre det? Men det vil være udansk og unordisk at stille ydmygende betingelser eller sparke til nogen, der ligger ned. Det betyder, at gæld som Færøerne og de færøske familier aldrig har udsigt til at kunne indfri, må afskrives skriver danske blaðið "Nord Revy" i síni síðstu útgávu og blaðið spyr i oddagrein:

-Hvad er der opnået ved at lade færingerne hænge på en gæld, der medfører, at de aldrig rigtig kan komme i gang med at genrejse deres samfund, og som vil gøre dem til evige klienter i København? Blaðið skriver, at eisini Danmark hevur ábyrgd av, at Føroyar kunnu byrja av nýggjum - eitt nú við at avskriva skuld.

Vit prenta oddagreinina í blaðnum umframt eina drúgva grein, sum Lise Lyck, búskaparfrøðingur á Handilsháskúlanum í Keypmannahavn hevur skrivað og latið Sosialinum.

Lise Lyck, sum vitjaði í Føroyum herfyri og sum hevur brúkt nógv av síni tíð til at granska orsökarnar til kreppuna í Føroyum og avleiðingarnar av henni sigur við Sosialin, at hon vónar, at greinin í Nord Revy - nú prentað í Sosialinum - kann vera tikin við í komandi samráðingum millum Danmark og Føroyar um endurskoðan av avtalunum.

Greinin hjá Lise Lyck er sera upplýsandi, og tí halda vit, at at hon kann vera eitt gott íkast til føroyingar eisini um allan spurningin viðvíkjandi føroysku kreppuni.

1. Introduktion

Dette er en dybt alvorlig artikel. Den omhandler Færøernes udvikling fra et velfærdssamfund til et samfund i dyb økonomisk og politisk krise og nu præget af stærke opløsnings-tendenser. En udvikling inden for ca. 10 år, som siden 1992 er ved at udarte sig til en ren tragedie.

At et nordisk samfund skulle kunne komme ud i så dyb en økonomisk og politisk krise, som det er tilfældet for Færøerne, og at et nordisk samfund skulle udvise egentlige opløsnings-tendenser, ville være en utænkelig tanke blot for nogle år side. Og at det bare sker, uden at der gribes

Lise Lyck, búskaparfrøðingur vónar, at grein hennara í Nord Revy - og nú prentað í Sosialinum kann vera eitt gott íkast í komandi samráðingar millum føroyingar og danir um at endurskoða avtalurnar landanna millum.

effektivt ind fra politisk ansvarligt hold, ja det forekommer helt ufatteligt og stridende både mod sund fornuft og nordisk selvforståelse, tankegang og praksis.

2. Det færøske samfund, kort karakteristisk

Færøerne er et øsamfund med en stolt historie og mange traditioner, der stadig holdes i hævd. I slutningen af 1980'erne boede der ca. 48.000 personer på de 18 øer, overvejende færinger, dvs. befolkningen udgør ca. 1/100 af befolkningen i Danmark. Landbrugsjorden er aldrig blevet udskift-

et. Bygdesamfund og et stort antal kommuner af varierende størrelse karakteriserer samfundet. Politikere har ikke bare den lovgivende magt, men i betydeligt omfang også den udøvende magt. Landsstyret har fungeret som et kollegiestyre, og den politiske stabilitet har været stor.

Økonomien er en mono-økonomi, overvejende afhængig af fiskeriet. Bruttonationalindkomsten pr. indbygger var på højde med niveauet i Danmark, infrastrukturen veludviklet, uddannelsesniveauet højt, og der var fuld beskæftigelse. I dre sammenhænge præ-

senderes Færøerne som »small is beautiful«. Færøerne har hverken været medlem af EFTA eller af EU. I indre anliggender dominerede den kooperative model og stærke erhvervsinteresser relateret til fiskeriet.

Færingerne har ikke officielt opfattet sig som et oprindeligt folk, men som et selvstændigt nordisk folk med forskellig opfattelse af det ønskelige i at være en del af det danske rige.

3. Færøernes forfatningsmæssige stilling

At spørgsmålet om Færøernes forfatningsmæssige